

NAŠA VULJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto V.

Ljubljana, dne 1. maja 1940.

Štev. 12.

Mladina in bodočnost

Bodočnost je mladine. To so besede, katere so si vzele za življenjsko vodilo že mnoge generacije pred nami in besede, katere morajo voditi tudi nas, jugoslovensko nacionalno mladino v borbi za lepšo bodočnost našega naroda in države. Zavedati se moramo, da smo vprav mi poklicani, da bomo kovali bodočnost svojega naroda. In za to delo se moramo pripravljati vso svojo mladost, pripravljati se moramo z vsem svojim mladostnim navdušenjem, z vso voljo in prepričanjem v zmago jugoslovenske ideje in moč slovanstva.

Jugoslovenska ideja je radi raznih voditeljev in strank v očeh večine izgubila svoj pravi pomen, predstavlja jim le parolo stranke, izgubila je ono vsebino, za katero so se borili naši predniki, za katero so žrtvovali vse, tudi svoja življenja. In v nas se mora ta misel preroditi, pomeni naj zopet združitev vseh najboljših moči našega naroda, vseh pozitivnih stremeljenj za boljšo bodočnost države. Za nas pomeni jugoslovenska misel edino pravo vodnico naše državne politike. **Spoznavamo, da je možen pravilen in dober razvoj države samo na podlagi enotnega jugoslovenskega naroda.** Obsojamo nasilne poskuse uresničenja jugoslovenske ideje po raznih strankah in diktaturah. Vemo namreč, da so prav ti poskusi rodili nasprotstvo do jugoslovenske ideje, za katero so pred petindvajsetimi leti prelivali naši bratje kri na vojnih poljanah. Jugoslovenska misel ni rojena na konferencah za zelenimi mizami, ni rojena s papirnatimi dekreti, porodila se je v krvi in trpljenju Srbov, Hrvatov in Slovencev, porojena je bila na Ceru, Kumanovu in Kajmakčalanu, kjer se je manifestiralo bratstvo vseh Jugoslovenov v borbi za svobodno Jugoslavijo! In mi, generacija rojena v svobodi, se ne smemo izkazati nevredne te prelite krvi, prelite za nas in za našo boljšo bodočnost, prevzeti moramo nase dediščino, jo utrditi in razširiti! Širiti moramo jugoslovensko misel, širiti med vse sloje našega naroda in doseči njeno zmago, ne z nasiljem, brez političnih voditeljev, brez pokretov, dosegli jo bomo z bratsko ljubeznijo, izvojeval jo bo narod sam.

Naše delo za zmago jugoslovenske misli naj bo prosvetitev naroda. Iztrgati moramo narod vplivu vseh onih demagogov, ki hočejo rušiti jugoslovensko stavbo, ki se proglašajo za samoslovence, samohrvate in samosrbe, ki med brate postavljajo nepremostljive ovire, da bi bratske spore uporabili za izvršitev njih temnih načrtov. Iztrgati moramo narod vsem tujim vplivom, ki nas hočejo izkoriščati, da bi nas lažje uničili. Vsem tem bomo postavili v bran veliko jugoslovensko državo, močno in pripravljeno, boriti se za svojo svobodo in suverenost!

Le kadar bomo pripravljeni na vse žrtve za

Jugoslovenstvo - večna ideja

(Iz beogradskega lista »Narodna odbrana«.)

Po grškem filozofu Platonu ideje ustvarjajo pravo bitje stvari: one so same po sebi nekaj realnega. Po Platonu so vsi pojavi v prostoru samo kopije teh idej, one so samo odsev idej. V kolikor ideje sodelujejo v pojavih in stvareh, v toliko so pojavi realni. Vse naše spoznanje izhaja iz slišnih predstav, katere so spremenljive od subjekta do subjekta in od momenta do momenta. **Samo ideje so nespremenljive, a vse drugo je spremenljivo.** Ideje so po Platonu večne in nespremenljive praoblike stvari. Ideje imajo realnost izven subjektivnega mišljenja in izven stvari in pojavov, izven teh senc praoblik. Na primer univerzalne ideje, kot so pravica, pravo, dobrota itd. so večne ideje. Priznava jih vsakdo in so izven debate.

Prav tako so vse dognane znanstvene resnice večne ideje in pri njih ne more biti dvoma o njihovi vrednosti in važnosti. Tako ima tudi vsak narod svoje nacionalne vrednosti poleg splošnih idej, pri katerih ni ugibanja in omahovanja.

Ena izmed naših nacionalnih idej je tudi ideja jugoslovenstva, t. j. da so Slovenec, Hrvat in Srb tri različna imena za eno in isto bitje. Tako je bilo vse do 26. avg. 1939. Sedaj imamo tri različne narode, a državna edinica se zamišlja kot federacija, konfederacija.

Ali treba je vedeti, da jugoslovenstvo ni izmišljena tvorba, niti ni ustvarjeno po nekem naročilu, ker že davno obstoja v politični zgodovini in v književnosti pred današnjim pokolenjem. Z njo se je živelo in z njo umiralo; ali sedaj so kot posledica profesionalnih politikov iznajdene »posebne individualnosti«, kar bi značilo pad jugoslovenske ideje. Medtem pa sta jugoslovenstvo in Jugoslavija kot ideji nekaj večnega in ne moreta na noben način izginiti. To je v skladu s Platonovim naukom o idejah; Platon je ideje proglasil za večne, a vse pojave, kakor tudi ljudi, kot prehodno stanje. Nekoliko politikov na eni strani so prepričali drugo grupo politikov z druge strani, da smo baje zasebni narodni individui in da je zato potrebno, kot Amerikanci, da napravimo federacijo. Na koncu človek kot prehodno bitje predstavlja samo senco, katera tudi izgine, ali Platonove ideje ostanejo.

svojo idejo se bomo lahko imenovali prave jugoslovenske nacionaliste. In nacionalna mladina se zaveda, da jo čakajo velike težave in borbe v delu za dosego svojih ciljev. In pripravljena je nanje! In v krog te mladine vabimo vsakega nacionalista.

Zato mladina v boj za svoje ideale, v boj za uresničitev velike jugoslovenske ideje.

nejo kot večnost: Jugoslovenstvo je realna in večna tvorba. Ideja jugoslovenstva preživlja vse ljudi brez ozira na položaj: ona je živela pred njimi, a živela bo tudi za njimi, kot nam to kaže književna in politična zgodovina. Zato se nam vsiljuje naravno vprašanje: ali imajo pravico začasna bitja, da uničujejo večno bitje, kot je jugoslovenstvo? — Ali se sme dopustiti, da se pod izgovorom »narodne individualnosti«, ki je izmišljeno dejstvo, zaustavlja življenje velike in večne ideje jugoslovenstva? — Ideja jugoslovenstva je večnost.

Ko je R. Majer iznašel idejo o vzdrževanju energije, jo on ni iznašel izrecno za pisalno mizo, ker je ona sama tlela v podzemnem življenju pri ljudeh tisoč let in naenkrat se mu je odkrila, da še sam ne ve kako. Takšna je tudi ideja jugoslovenstva. Ni ona slučajno in naenkrat prišla, ampak je ona v zgodovini troime-nega naroda že davno tlela. **Ilirstvo**, n. pr. ni gola slučajnost nekih zanesenjakov, prav tako kat Majerjeva najdba ideje o konstantnosti energije v svetu: to, kar je tako visoko in večno, ni nastalo slučajno, temveč je dolgo in dolgo tu in tam podzavestno tlelo v dušah Jugoslovenov. Ni n. pr. Strossmayer sam izmislil to visoko idejo, ali n. pr. knez Mihajlo Obrenović. Po pojmovanju psihoanalitiške psihologije ni nihče tej dvojici zašepetal na uho to idejo, da bi jo pridigali, niti da so oni morali, da jo iznajdejo v proučevanju zgodovine, ampak bo to nekaj globljega in nekaj mističnega mnogo prej postavljenega v smislu Jungove analitiške psihologije. Tlela je, kdo ve od kdaj, n. pr. od Ljudevita Posavskega (819. l.), in tlela bo, čeprav od časa do časa pojemajoče, dokler je ne bo neko močnejše navdušeno pokolenje krepko vzdignilo v višave. Zopet moramo ponoviti v duhu Platonovega nauka, **da prehodna bitja ne morejo uničiti, kar je po vsebini večno.**

Jugoslovenstvo ne trpi »demarkacijske linije«, ker se ne morejo meje potegniti med rojenimi brati. Sam Bog je uredil tako pomešanost med Hrvati in Srbi in s tem položil temelj jugoslovenski državi. Resne znanstvene razlike med Srbi in Hrvati ne moremo najti, razen ene malenkosti, da se eni križajo »šakom«, a drugi »s tremi prsti«. Nemci so vsi en narod, četudi so versko opredeljeni, a pri nas se na pritisk ver stvarjata dva naroda, čeprav sta bistveno en sam narod.

Voljaši, širite svoj list!

Ne samo, da ni peščica ljudi poklicana, da likvidira vprašanje večnih idej, temveč ni niti cela generacija kakega naroda upravičena, da uničuje visoke in večne ideje. Ta more samo delati na njih uresničenju, a nikakor ne na njih uničenju, ker so večne ideje nad dolgotrajno veka kakega naraščanja, one so večne ter se prenašajo skozi življenja nešteti generacij. S tega pogleda je čisto logično, da neka kratkotrajna generacija ni upravičena, da ruši eksistenco večnih resnic. Jugoslovenstvo je večna ideja in se dviga preko parlamentov in zborov, svetov in skupščin. Vsa ta in podobna telesa morejo odločati samo o sredstvih realizacije jugoslovenske ideje, a nikakor ne o njenem uničenju ali subjektivnem modificiranju, ker ima vrednost kot pravica, dobrota in pravo, o katerih nikdo ne more in ne sme licitirati ali ugibati, ali je za nje sploh potrebno, da obstojajo.

Politiki operirajo z besedo »posebna hrvatska individualnost«, kot bi hoteli s tem reči, da so Hrvati poseben slovanski narod, ki naj se ponaša napram Srbom in Slovencem ravno tako, kot n. pr. proti Poljakom ali Čehoslovakom itd., a stvar taka ni. Različnih atributov med njimi ni in nihče jih do sedaj ni našel, temveč je ravno nasprotno potrjena istovetnost, katera je izpolnjena v večni resnici jugoslovenstva. Tisti, ki govorijo o njihovi posebni nacionalni individualnosti, bi nam morali preskrbeti psihogram Hrvatov in psihogram Srbov, a ne da govorijo nepremišljeno o posebni individualnosti. Vemo tudi brez znanstvene psihologije, da nista niti dva človeka individualno enaka, kakor ni v gorici po besedah Aleksandra von Humbolta dveh enakih lističev. Pa tudi v družini je vsak otrok posebna individualnost. Ali ako bi šli tako do potankosti, potem bi morali vsakega človeka odvojiti kot posebno nacionalno individualnost. Vendar pa je v teh individualnostih zelo mnogo skupnega, kar karakterizira našega nacionalnega človeka od človeka tujega naroda. Poleg obstoja vseh teh individualnosti pri ljudeh in posameznih krajih istega naroda, so obstojale in obstojajo nacionalne države. Ako bi hoteli na bazi teh individualnosti organizirati državo, potem bi bilo treba, da se vsaka sedanja nacionalna država formira na mnogo držav, ker

vsak kraj iste predstavlja posebne nacionalne odlike, n. pr. pri nas Moravci, Dinarci, Južnosrbijanci, Vojvodinci itd. In potem bi se ti še naprej mogli diferencirati na srece in tako ne bi vedeli, kje bi obstali z nadaljevanjem teh nacionalnih individualnosti. Neki Hrvat (suplent teoretične filozofije) je takole nespretno pojasnil posebno hrvatsko individualnost: »Mi Hrvati volimo više opštino, a vi Srbi državu, u tome je bitna razlika između Hrvata i Srbi-na.« Jaz sem mu na to njegovo postavljeno razliko prosto odgovoril: »Ko manje voli državu, on gubi i opštino i takav postaje brzo rob; bez odbrane države nema ni nacionalne slobode...« In točno je: kadar padejo državne meje, bi tudi one morale pasti, ker ga ni, ki bi jih branil, potem so obenem s tem padle tudi — občine...

Ko bodo poznejše generacije čitale, kaj so nekoč govorili in pisali o posebni hrvatski individualnosti, se bodo čudile in se obenem križale.

V vsem tem delu je pozabljeno, da je pojem nacija nekaj, kar je večno, a da so nekateri ljudje, ki se legitimirajo kot narodni predstavniki in mislijo, da imajo pravico govoriti v imenu naroda, samo neka prehodnost, ter zato niso pozvani, da lomijo in kršijo večne stvari in da od enega nedeljivega pojma delajo tri samostojne pojme. Zato vnaprej rečemo, da pri večnih stvareh ni plebiscita in dvoma: večne ideje ostanejo, ljudje prenehajo...

Tam daleč v daljavi...

*Tam dalec v daljavi
se zvezda blešči,
pred mano neznanec
je, zrem mu v oči.*

*Oči so temačne
ter polne laži,
v tem zvezda ugasne
in svet se stemni.*

**LE PREMIŠLJUI IN SPOZNAL BOŠ, DA SI
LE ČLOVEK! ZAVEST, DA SI VSEM ENAK,
TO TE NE PONIŽUJE, TEMVEČ DVIGA!**

Cilji in delo jugoslovenske nacionalne mladine

Med našim narodom, zlasti pri nas v Sloveniji, so ukoreninjene ali pa se javljajo ideje, ki so mu škodljive in nimajo za narod nobenega pomena in nobene zveze z njegovim pravim stremeljenjem in življenjem. Do vseh teh pojavov mora zavzeti mladina pravo in radikalno stališče.

Ta naloga pripada zlasti nacionalni mladini, ki se mora zavedati, da je nositeljica in čuvarica one ideje, ki je Jugoslavijo ustvarila in da mora, če hoče biti vredna naslednica svojih očetov vse te ideje, ki se skrivajo večkrat pod najlepšo in najpobožnejšo krinko, razkriti in pokazati ljudstvu, da so mu in mu bodo samo v škodo.

Vse to pa nacionalna mladina ne bo dosegla, če bo delala in če bo ostala takšna, kakor je sedaj. Če bo samo razpravljala o problemih za zaprtimi vrati, za aktivno delo se pa ne bo zanimala in ga bo prepuščala drugim.

Vzrok temu moramo iskati predvsem v tem, da nismo enotni, da ni med nami onega čuta skupnosti in povezanosti, ki ga opazimo v tako

veliki meri pri drugem delu mladine. Med nami je vse prevelik del mladine, ki je samo po imenu nacionalna, ker se ji zdi to pač moderno in gosposko. Povsod kamor pride, oznanja in obeša ne veliki zvon to svojo pripadnost, ko je pa treba začeti z aktivnim delom, se odmika vsakemu delu z različnimi izgovori.

Zato je treba naše vrste najprej očistiti. Odpasti mora vse, kar ni zdravo in pripravljeno na žrtve. Vsak, kdor se izdaja za nacionalista, mora biti pripravljen prevzeti na sebe dolžnosti in delo. Kajti število ne pove ničesar, ampak se sodi vsaka skupina, vsaka družba, vsaka organizacija samo po svojem aktivnem delu, po svojih uspehih in po disciplini svojih članov.

Dalje, če hočemo doseči kakšne vidnejše in trajnejše uspehe, mora v nas prevladati čut skupnosti in povezanosti, ki je edini zmožen premagati največje ovire in ki edini vodi h končni zmagi. Opustiti moramo, ako se zavedamo velikine in resnosti časa, vse medsebojne prepire in stopiti skupaj! Moramo se organizirati, kajti masa ljudi brez voditelja, brez organizacije ne

pomeni ničesar, če ni obenem prepojena z isto mislijo, istim čustvovanjem in isto voljo.

Delo med narodom in za narod! Borba za demokratična načela! To morajo biti danes gesla in cilji vse nacionalne mladine. Vsak, kdor želi narodu dobro, kdor ga hoče dvigniti na višjo stopnjo kulture in mu pokazati pot v boljšo in lepšo bodočnost, mora iti med narod, na deželo in tam pričeti s svojim delom. Preprosto ljudstvo čuti neko nezaupanje do ljudi, ki prihajajo k njemu iz mesta. Zato je treba odpraviti z aktivnim delom najprej to nezaupanje. Pokazati moramo ljudem, da čutimo z njimi, da jih razumemo in da smo prišli zato, da jim pomagamo.

Ne torej besedičenje in razpravljanje z lepo in visokodonečimi besedami, ampak delo med narodom, to naj bo načelo zdrave nacionalne mladine.

Marsikdo bo rekel: »Kaj bom pa dosegel s tem delom? Saj ne morem sam ničesar preduriti, ničesar popraviti!« Res je, sami ne moremo ničesar ali vsaj prav malo, kar se tiče izboljšanja gospodarskega in socialnega stanja našega podeželja. Vendar pa bomo tam spoznali strukturo naše vasi, preprosti človek nam bo zaupal svoje težnje, težave in nadloge, mi pa bomo to zanesli med javnost, zainteresirali merodajne činitelje, ki bodo, če se zavedajo svojih nalog, skušali to stanje popraviti in izboljšati. In če bomo to dosegli, smo lahko zadovoljni s svojim delom.

Delati pa moramo in to je v naši moči, z vsemi silami na to, da bo narod ideje, ki mu škodujejo, sam obsodil in zavrnil. S podrobnim delom mu moramo pokazati vso lepoto in veličino jugoslovenske misli, ki mu edina nudi vse pogoje za svoboden razmah tako na političnem, kakor gospodarskem polju. Dokazati mu moramo, da mu je plemenski separatizem v škodo in da je edina rešitev samo v zavesti enotnosti in usodne povezanosti vseh delov našega naroda.

S to borbo pa je nujno povezana tudi borba za demokratična in svobodomiselna načela. Kajti samo v demokraciji je možen neoviran napredek in razmah vsakega naroda, posebno pa našega, ki je stoletja ječal pod najtežjo absolutistično vladno tujcev. Prav tako pa more samo popolna svoboda duha preroditi in dvigniti naš narod, posebno pri nas v Sloveniji iz današnjega, lahko rečem, obupnega stanja.

Zato mora biti geslo jugoslovenske mladine: Popeljati narod iz današnje teme, ga dvigniti in ukrepiti v jugoslovanski ideji in mu pokazati pot v lepšo, srečnejšo in demokratično urejeno Jugoslavijo.

Blajc:

Črn mrak...

*Črn mrak
se skriva vsak
večer v moji sobi.*

*Nem v tegobi
zrem sanjavo
vsak večer v daljavo.*

*Ah, daleč tam
je sreča prava —
v temi tu sem sam.*

*In kadar mrak priplava,
se srce mi trga, joče,
k sreči daljni hoče
in solza vsaka je — krvava.*

Kako je Masaryk gledal na Rusijo

S tega zrelšča presojam zahtevo po slovanski politiki. Zmeraj in tudi med vojno sem vodil slovansko politiko, vendar sem imel o njenem bistvu in namenih drugačne nazore, kakor so se po navadi oznanjali in se še sedaj oznanjajo.

Z osvobojenjem smo prevzeli nove slovanske naloge doma: zedinjenje Slovaške in zgodovinskih dežel, pravilno rešitev vprašanja Podkarpatske Rusije in slovanskih manjšin, poljske in maloruske (na Slovaškem). To je politični, upravni in kulturni program.

Danes imamo svojo državo kakor vsi ostali slovanski narodi (izvzemši najmanjšega: Lužičkih Srbov) in s tem je naše politično razmerje do samostojnih slovanskih narodov — držav — jasneje in bolj praktično določeno, kakor za časa Avstro-Ogrske. Razume se, da bo naša vlada gojila oficialne politične in gospodarske stike; toda kulturne vzajemnosti s slovanskimi narodi ne bo gojila le vlada, pač pa vsi krogi in kulturne ustanove. Danes nič ne ovira teh stikov in zaradi tega bodo zaradi dobljene svobode tudi kulturni stiki uspešnejši, kakor so bili v prejšnjih časih — da, ravno zaradi tega, ker so postali slovanski narodi v celoti samostojni, se bo mogel Kollárjev kulturni ideal v polnejši meri uresničevati.

Razložil sem, kako je med vojno iz tedanjih skupnih interesov prišlo do osvoboditelskega sodela z Jugoslovani in Poljaki. Odtod dalje bomo delali v bodočnosti; le razmerje do Bolgarov je vojna deloma skalila, ali to je prehodno. Obširno sem opisal naše inozemske zveze z Rusijo — živa ilustracija so k našemu predvojnemu rusofilstvu.

Za Rusijo smo gojili od začetka svojega preporoda velike simpatije; toda resnični stiki z Rusijo so bili zelo skromni. Rusija ima konec XVIII. stoletja v Evropi že znaten pomen, zlasti pa je bila zaradi revolucije in restavracije po njej često vodilna. Že Dobrovský je formuliral naše rusofilske stališče; seveda je veličina Rusije povzročila, da so panslavizem pojmovali pri nas večkrat kot panrusizem.

Po drugi strani niso imeli Rusi za nas tako živih simpatij, kakor mi zanje. V dobi carizma sta bili vlada in birokracija konservativni in s tem tudi legitimistični. Znano je, kako je car Nikolaj zaradi legitimizma odklanjal panslavizem. Za pravoslavne narode je Rusija gojila že v starih časih simpatije in ker so bili pod oblastjo sovražne in nekristjanske Turčije, je osvobojenje teh narodov (seveda tudi osvojitev Carigrada in ožin) postalo oficialen program. Liberalni del ruske javnosti je odklanjal oficialni nacionalizem, slovanskih simpatij pa prav za prav ni poznal. Kakor drugod je tudi v Rusiji propagiral slovansko zavest ozek krog slavistov in zgodovinarjev; iz tega kroga je potem prodiralo spoznavanje slovanskih narodov in pa simpatije do njih polagoma v širše kroge. Le s pravoslavnimi narodi, torej s Srbi in Bolgari je ljudstvo do neke mere simpatiziralo; te simpatije je utrdil davni odnos ruske cerkve do Bizančian in do pravoslavnih balkanskih in vzhodnih narodov sploh. Kar se tiče katoliških in liberalnih Slovanov, je bila oficialna in konservativna Rusija rezervirana in jih je celo naravnost odklanjala.

Rusija je do Petra (in še pred njim) imela prijateljske zveze s Prusko in Nemčijo in ruski Nemci so imeli na dvoru velik vpliv. Plemtvo se je v XVIII. stoletju ogrelo za francosko kulturo — rusko kulturno življenje je postalo čudna franko-nemška zmes. V XIX. stoletju (po revoluciji) je bil nemški vpliv močnejši in v novejšem času se je socializem, zlasti mlajše ge-

neracije, razvijal v nemško smer. Do najnovejšega časa so v Rusiji le malo poznali slovanske literature in kulture.

Rusija je kot velesila in ponosna na svojo veličino vodila svetovno politiko, kakor je to zahteval njen položaj v Evropi in Aziji. Balkan in Turčija sta imela v tej politiki znatno vlogo. Finančne in politične potrebe so dovedle Rusijo v zvezo s Francijo in slednjič je prišlo tudi do sporazuma z Anglijo, s katero se Rusija v balkanski in azijski politiki dolgo ni mogla sporazumeti.

V takih razmerah nas je zatekla svetovna vojna — kakor sem že v zadostni meri opisal; vojni dogodki so naše starejše nekritično rusofilstvo izpodbili in nadejam se, da je zdaj tudi premagano. Naše slovanstvo ne sme biti slepo; odklanjam zlasti tisti panrusizem, ki se pod geslom slovanstva in slovanske politike nadeja vsega od Rusije, od imaginarne Rusije; v tem rusofilstvu se često skriva nihilistični pesimizem. To rusofilstvo ravno pobija dejstvo, da se moramo za svoje osvobojenje zahvaliti predvsem zapadu, ne toliko Rusiji; nekritična rusofilska politika, ki se je vodila še v začetku vojne, je doživela polom. Propadla je ne le zaradi poraza Rusije, pač pa tudi zaradi njenega razsula.

Zeleti si moramo, da bi se Rusija konsolidirala. Ali ta konsolidacija Rusije bo izšla le iz Rusije, iz Rusov samih, in je ne morejo izvesti drugi narodi od zunaj; v krizi, v kakršni se je Rusija znašla, si more pomagati le sama — s posojevanjem denarja, s trgovino in drugimi zunanji sredstvi evropske civilizacije ji je sicer mogoče pomagati, ali s tem se ne bo rešila. Tudi Francija in drugi narodi — tudi mi! — so preživeli revolucijo in krizo, kakršno preživlja Rusija, in morali so si pomagati sami in so si pomogli. Mi moremo pri tem Rusiji le malo pomagati; kar je v naši moči, smo delali že med vojno in delamo po vojni; v svoji politiki ne-intervencije sem se ravnal po razumevanju te

L. M.

Mi, kar nas je kovačev ...

Te besede je pesnik Oton Župančič namenil Preporodovcem, mladini, ki se je zbirala okrog lista »Preporoda«, ki je stremela za svobodno Jugoslavijo, ki je za njeno uresničenje plačala krvavi obolus, ki je preživela svetovno vojno in zaživela v svobodni Jugoslaviji. Mladina pa se je postarala, stopila v ozadje, geslo pa se ni postaralo, prehajalo je od generacije do generacije in prešlo je na nas. Komaj smo stopili v življenje, smo prevzeli oporoko Preporodovcev, podpisano s krvjo Avgusta Jenka, prevzeli smo jo, da jo izvršimo in uresničimo.

Svobodno Jugoslavijo so hoteli, mi jo hočemo svobodno in močno. Ko so naši bratski narodi ponovno izgubili svobodo, moramo mi še bolj trdno kot kdaj prej stati na braniku in biti pozorni, da bomo v pravem trenutku odbili grabelžive roke, ki segajo po našem bogastvu, naši zemlji, ki se jim hoče naše krvi. Zavedati se moramo, da bodo tedaj z nami v duhu vsi srednješolci z Avgustom Jenkom na čelu, ki so s svojo krvjo plačali našo svobodo, ki so nam dali možnost, da v svobodni Jugoslaviji zaživimo v boljšo bodočnost, kot so jo imeli oni pod tirani.

Mi pa hočemo ostati svobodni, se boriti za svobodo. In na nas mladini je, ali bomo očuvali svobodo ali ne. Mi smo, kot

globoke politične in kulturne krize Rusije. Verujem, da se bo Rusija spametovala in konsolidirala in da si bo zopet pridobila velik politični pomen, večjega kakor za časa carizma; Rusija je ne le nam in ostalim Slovanom, pač pa vsemu svetu potrebna. Bili smo rusofili pred vojno in med vojno in ostanemo rusofili, le da bomo zdaj boljši, ker bomo misleči in praktični — tu bomo sledili Havličku, ki je prvi izmed naših politikov znal pravilno razlikovati med carizmom in narodom. Od časa do časa slišimo iz Poljske glas, da bo poljski narod voditelj slovanskih narodov, da je neki za Rusi največji in da ima pravilne, zapadne kulturne temelje. Počakajmo, če bo Poljska znala voditi tako politiko. Vendar ne tajim svojega mnenja, da ne vidim dovolj pogojev zanje. Često se, zlasti zdaj po vojni, pri nas in tudi v ruskih in jugoslovanskih krogih slavi Praga kot glavno slovansko mesto. Če se s tem misli kulturno središče, morem soglašati; Praga ima tudi prikladen zemljepisni položaj, ker imajo vsi Slovani, ki teže na zapad, lahko pot do nas. V kulturnem pogledu imamo pravilne temelje in s svojim kulturnim stremljenjem, zlasti z reformacijo, smo prehiteli razvoj ostalih Slovanov in bi mogli biti voditelji. K temu nas gotovo upravičuje dejstvo, da smo edini od vseh Slovanov gojili simpatije do vseh Slovanov brez ozira na razlike, posebno cerkvene, ki še tako zelo dele narode, in ravno Slované. Ali pogoj tega je, da se bomo sami duhovno konsolidirali in da bomo hkrati našli pravilno razmerje do neslovanskih narodov. Naša politika mora biti predvsem češka, resnično češka, potem bo resnično svetovna in s tem tudi slovanska.

Temelje in smernice zunanje politike naše republike so zgradile izkušnje med vojno in zveze s skoraj vsemi državami. Imamo že tradicijo, čeprav še ne staro; da je treba nadaljevati v smislu teh tradicij, priča politični uspeh, ki ga je omogočilo stvarno pojmovanje slovanskega, evropskega in svetovnega položaja in zgodovine.

pred vojno Preporodovci, poklicani, da brani-mo brate! In pri tem ne smemo pozabiti na češke dijake.

Ne smemo pozabiti na vse one Poljake, ki so izgubili svoje domove, ki so pustili vse in šli v tujino, da pripravijo, da zopet osvobodijo zemljo, ki so jo že stoletja zalivali s potom svojih obrazov.

Prav tako borbeno mora biti jugoslovenska mladina, pripravljena, da izpolni oporoko Vi-teškega kralja, da očuva Jugoslavijo!

Zato bomo mi kovači kovali,
trdó kovali, tenkó poslušali,
da ne bo med nami nespoznan,
ko pride čas,
ko sine dan,
da vstane, plane kládivar

kládivar silni iz nas ...

In zato je treba, da se danes mladina zaveda, da je ona tista, ki bo kovala usodo svojemu narodu in državi. Za to naj se vzgoji in pripravi na samostojno delo. In v preporodovskem duhu naj čaka, da sine dan, ko bo morala pokazati, da ni pozabila na svoje brate in da hoče z njimi zaživeti v boljšo bodočnost, da bo dosegla, da se zlijejo vsi Jugoslovani v en, velik in mogočen narod, ki bo živel v svobodni Jugoslaviji.

M. Pavičević:

Guslarske in narodne pjesme

Ko je vseučiliški prof. Gerhard Gesemann pred malo leti objavil črnogorske narodne pripovedke pod naslovom: *Helden, Hirten und Haiduken*, je Berliner Börsenzeitung poročala o njih med drugim: »Vsaka teh zgodbic izdihava svežino in izvirnost, vsaka je presenetljivo nova in poučna, vsaka te zgrabi in presune s svojo strastno neposrednostjo« (Neue Bücher 1938/39, Langen & Müller, München). Gesemannov izbor je bil večinoma iz M. Miljanova in M. Pavičevića, kakor pravi dr. M. Hanžeković v »Junaku pera«, književni razpravi o našem naslovniku (Zagreb 1938, s. 28). Tujec je izbral seve najboljše. S tem pa ni rečeno, da so vse Pavičevićeve anekdote — do 1940. nič manj ko 25 knjig — enako privlačne.

Mičun pa nabira tudi narodne pesmi. Ob koncu lanskega leta je Dragutin Spuller v Samoboru natisnil gorenji zbornik na 357 straneh. Razen par motivov iz starejših časov obdelujejo te pesmi novejša, najnovejša dogodke, recimo boje iz l. 1914. Kako da se vprav na Balkanu drži ljudska popevka tako živa? »Da so se naše narodne pesmi dalje vzdržale nego pri drugih narodih in jih ni odrinila umetna poezija in vobče književnost, temu je vzrok pad našega naroda v turško robtvo, v katerem ni imel nikakih pogojev za daljnji prosvetni razvoj in napredek. Medtem pa je bil to eden od povodov, da so naše narodne pesmi dosegle izvestno dovršenost...« modruje Sava Toholj v članku *Internacionalni motivi u našoj epici* (Glasnik j. prof. društva dec. 1939).

Iz objavljenih umotvorov diha davčina. Mlada Mara na primer nima drugega pisala ko rdečilo iz svojih žil:

Pa nabavi divit i artiju,
U lice se perom udarila
I u divit krvi natočila,
Pa od krvi sitnu knjigu piše
Ocu svome, Djonović-Marašu...

(Pogibija vojvode Drekalja).

Guslar še vedno poudarja ono staro geslo, ki je prešinjalo rodove cela stoletja:

Nema slave bez krvi junačke,
Nema ljepše pjesme od junaštva

(Boj na Glasincu).

Čas kake zgodbe je povedan, a precej megleno:

To je bilo kad se vino pilo
Iz kablova i iz pučerica,
I bez mjere, i bez krčmarica

(Četovanje Ibra Ivanova).

Narodni pevec ume kipno, plastično prikazati osebo:

Snažna stasa, visoka uzrasta,
Krstat, plecat, čudo od junaka,
Ko mlad jablan na vrhu proplanka.
Čelo vedro kao mjesečina,
Ogradjeno crnim obrvama
Ko gajtanom dojde u djevojke.
Oči crne kao dva garišta
Sjevaju, oganj prosipaju...

(Junaštvo Mićuna Stanojeva).

Kako se mladenka dostojno izraža, ko ji hoče razbojnik pogledati v nedra, ali tam ne skriva zlatnikov:

Znaš što imam u njedarca moja?
Što i majka i ljubovca tvoja!

(Mlada dvorkinja).

Kadar nanese, pa zna tudi debelo po hribovsko povedati. Takole modruje o vprašanju: kaj je najtežje v življenju?

Smrad u gaće, smijeh na obrazu
Pred krvnikom, na silu, držati.
S nerazumnim piti i zboriti... (75).

Zanimivo je slišati, kako je v politici mislil še v 80 letih preteklega stoletja Pero S. Jovović, avtor mnogih guslarskih pesmi:

Nikad srpstvo neće imat prave,
Dok god dvije postoje države:
U Evropi dok god je Turčija
I s mape se zbrise Austrija

(Bitka u Dubovici).

Vse pesnitve niso enako prikupne in enako dovršene. Da bi manj uspele tvorbe zavrgel nabiralec, kakor to zahteva kritik Milija Stanić v gori omenjenem Glasniku, češ da Mićun nima dovolj okusa, se mi zdi nespametno! Prvič niso vsi okusi isti, posebno ne v različnih dobah. Staremu Goetheju, ki je poprej stavil srbsko narodno pesem nad svetopisemski Canticus canticorum, so se neki zasnutki zdeli surovi, barbarški, tako Zidanje Skodra. Toda narodno blago se ne zbira samo iz lepoznavanskih nagibov. Objavlja se z dušeslovnih, narodopisnih in kdove kakih vidikov. Da je Vuk poslušal Weimarca in zavrgel ta vzorec, ne bi flokloristi vedeli, da živi v Srbiji povera o potrebi človeške žrtve pri novi stavbi, kakor poznajo tako vražo Arnavti, Bolgari, Grki, Madjari, Romuni. Tudi Jerihon v Stari zavezi je bil sezidan ob otroški žrtvi. Danes devamo v nov zid le še kak novac. Neko zgubo utrpimo, da se ognemo hujše nadloge, prim. Polikratov prstan in »Žis« 20. marca 1932, str. 318.!

M. Stanić dalje nima prav, ko želi zapis v književni govorici. Prav pa trdi prof. dr. M. Murko v uvodu v Mićunovo zbirko: narodna pesem bodi zapisana, kakor zveni iz ljudskih ust. Brž ko pričneš potvarjati, kje so ti meje? Tako naj ostanejo črnogorske posebnosti: ni (nas, nama), boj na Lipovac (na Lipovcu), idr. Kdor bo hotel imeti res ljudsko izdanje, prosto mu, da si ga priredi!

Uvodni Pripjev za gusle razodeva občutje, ki preveva vso zbirko. Nagovarja velikę Njeguša in zaključuje:

Slava kralju osloboditelju,
Aleksandru ujedinitelju...

Slično iver iz vzorca: Zulum knjaza Danila (1852):

Ništa nije sladje ni milije
Na slobode sunce kad ogrije...

Samozavest žari iz »Skupštine u Podgorici« (okt. 1918):

I srećni smo niško dosle tako,
Kad vidjesmo srpske zemlje 'vako
I jedinstvo i veliku slogu.
Što nam sile i dušmani mogu?!
Jer petnajest miliona više
Stanovnika biće da se piše...

Od 60 Mićunovih knjig je to pač edina, ki prinaša kazalo. Vidi se, kako se mu mudi. Čitatelju in znanstveniku je pa žal, da ni vsebi na navedena še drugod. Koliko manj so zdaj izdaje uporabne! Dr. Anton Debeljak

Zbornik „Naša volja“ 1935–1940

V našem glasilu in tudi drugače smo že dali javnosti vedeti, da nameravamo izdati pesmi umrlega člana MOSD-a v Ljubljani, Branka Borštnika. Vendar so nastopile take spremembe in nepričakovane ovire, da teh pesmi v posebni knjigi ne bomo mogli natisniti.

Izdali pa bomo o priliki petletnice »Naše volje« zbornik najboljših prispevkov, med kate-

rimi bodo prav gotovo tudi pesmi Branka Borštnika, in ga bomo posvetili njegovemu spominu. Ta zbornik bo obsegal vse naše delo na vseh poljih, ki zadevajo današnjo publicistiko, beletristiko, žurnalistiko, ideološki in narodno-obrambni tisk. Nekaj novih prispevkov bo pozivilo to našo publikacijo, za katero bomo postavili vse svoje moči, da bo kar najbolje uspešna.

Do sedaj smo na posebnih nabiralnih polah pobirali denarne prispevke za to naše delo. Naša propaganda je veljala predvsem nacionalnim srednješolcem, ki so se že izkazali po svojih močeh in nam darovali precejšnjo vsoto denarja, ki pa je vendar še veliko premajhna, da bi z njo lahko uresničili svoj cilj. Zahvaljujemo se vam, nacionalni dijaki, vendar vas ponovno pozivamo, da še podprete našo finančno akcijo. Obenem pa se obračamo na ostalo našo nacionalno čutečo javnost, da nas podpre z denarjem, ki ga pač nujno potrebujemo. Današnji številki smo tudi v ta namen priložili položnice. Hvaležno bomo sprejeli vsak, še tako neznamen dar, saj nas bo dvignil zopet za eno stopnjo bližje k temu, za čemer stremimo.

Storite svojo moralno dolžnost! Izpolnite svoje obveznosti do edinega slovenskega mladinskega nacionalističnega združenja! Obogatite naš književni trg s prvo publikacijo srednješolske omladine!

Uredniški odbor »Naše volje«.

Sreča

Sreča, ki se poigravaš, kot slap v gori kako si svetla in velika!

Zuboriš tako glasno, da se ne sliši ničesar drugega kot tvoje šumenje, prelivaš se preko starih bolečin, izpiraš sledove solza, že davno izjokanih.

Vse, kar je bilo žalostnega in tegobnega si potnisnila v kot in preko mračnega in negotovega si se prelila s silo, ki jo nosiš v sebi. Prinela si veselje in toploto tistemu, ki je dolgo prezebal.

Razlila si svoj sijaj in blisnila z očmi, ki so zrle v mrak. V mogočnem toku si odnesla s seboj trudnega človeka.

Trbojski:

Ko se na cesti srečava

Ko se na cesti srečava,
glavo k tlom povešava;
korak postane tih in plah
in v te in mene plane strah
pred nečim, kar v dnu srca spi,
trpkim, kot je pelinov cvet,
a sili planiti med svet.

Kot vir spod skale klokota,
spušča se v nižine,
glas hripav v grlu zagrga,
se pne, do usten pridrsi;
na njih — premine...

Nemirno ti rokē vzdrhte,
kot bi razpelo sklepale.
In tvojih sinjih očk sijaj
pretrese me.
Deviški maj
ves presenečen ostrmi
in piš zaveje prek ravni,
zanašajoč pogrebni duh
v pomladni zrak, ves čist in suh.

Z očmi izdavam: »Dober dan!«
Ah, dober dan —
dober večer!
In — srečno pot!...

Alfred de Musset:

Ne pozabi me...

Ne zabi me, ko zarja boječa
soncu odpira začaran svoj grad.
Ne zabi me, ko noč tožeča
prihaja sanjaje od srebrnih trat,
ko tvoje srce v sanjah večernih
veselo utripa, ko vabi te sen.

Prisluhni sredi gozda
tistemu šušljanju srca:
Ne zabi me!

Ne zabi me, ko usoda te
za vedno od me bode ločila,
ko bodo srce te hudobne želje,
ki je polno obupa — zlomile.
Naj žalost, misli in ljubezen,
naj zadnji iskren tvoj pozdrav
naj strtega srca ljubezen
me spremlja prek groba dobav.
Kolikrat bilo bo moje srce
tolikrat vroče so njega želje:
da nikdar ne zabiš me.

Ne zabi me, ko pod hladno zemljo
strto za vedno srce spalo bo.
Ne zabi me, ko spominčica se
na grobu samotnem srce mi odpre.
Več te videl ne bom — a duša moja nesmrtna
prišla pač večkrat bo k tebi — kof zvesta
sestrica.

Slušaj sredi noči
glasek tih, ki drhti:
Ne zabi me.

Prevedel: Vesnigov

Borut:

Zdaj padam, padam...

Spačen je obraz,
skrčene pesti,
škripajoč z zobmi,
srce pa rana
s trni posejana,
to sem — jaz.

Kje si, moj duh?
K soncu se je vzpenjal
kakor jelen po pečinah.
V hipu slep in gluha
se znašel je v nižinah:
s temo je luč zamenjal.

Ti, ki mojo kri si pila,
imenovala me boga,
zakaj si vrgla me ob tla,
ko črva pohodila?

Zdaj padam, padam
dan za dnem v prepad brez dna.
Končal bom sredi strašnega pekla,
saj vem: le vragu še pripadam.
In ko hudič bo mojo dušo snubil,
te bom še vedno, draga, ljubil!

Koljo Smiljanič:

Navadna storija

Nekoč sem bil še majhen deček. Pravijo, da sem imel čisto zlate lase in kodraste. Oče me je dostikrat peljal v hribe. V gozdnate in skalnate. In sva za vsakim grmom iskala škrate, hodila sva skozi vilinske gozdove in visoko gori na samotni Storžič — na vilinski grad. Ves sem bil v pravljicah in sem si vse tako lepo predstavljal.

Nekoč, dobro še pomnim, sem se izgubil od očeta. Taval sem po skalah, padal, jokalo, vpil, tekal skozi gozdove in se vedno bolj izgubljal. Pomislite, še stegnili se je in grozno strah me je bilo. Mislim, da bo vsak hip neka strašna rocka padla po meni in me zmlela v sončni prah. No, pa ni bilo tako hudo. Malo se še spominjam, saj še pet let nisem imel takrat, ko sem pritekel do neke samotne kočice in kako mi je neko dekle odprlo.

Da, tisto dekle! Še danes se je spominjam. Imela je velike oči, lepe, kakor omamne, le kakšne, tega se pri najboljši volji ne morem spomniti. In še težke kite je imela okoli temena. Bila je čudovita. Danes bi se prav gotovo zaljubil v njo, saj se skoraj v vsako zaljubim.

Takrat sem mislil, da je vila. Pa mi je le dopovedala, da ni. Vzela me je na kolena, me pestovala in božala po kodrih. Natanko se še spominjam, da je jokala.

To se mi je čudno zdelo in sem jo vprašal, zakaj joče. Pa mi ni hotela povedati in zato tega še danes ne vem. Kmalu se je le udobrovoljila in prav lepo je bilo. Pretaknil sem ji ves stan in mislim, da ji ni bilo več dolgčas kakor prej.

Ko me je gledala, mi je bilo tako čudno, tako nekako tiho. Drugače sem bil zelo živahen otrok, le tiste ure je bilo v meni tako, kakor nikoli pozneje več.

V tem je prišel moj oče, me pošteno nabil in odnesel domov. Hotel sem ostati pri dekletu za vedno, nisem hotel od nje. Oče me je moral s silo ukrotiti.

Zelo sem jokal in takrat se je v meni porodilo mnogo želja.

Pa ni še konec te storije, ne, sedaj bom še nekaj napisal.

Čez mnogo let sem postal tak, kot sem sedaj. Mnogi pravijo, da sem tak in tak, in tudi uganemo. Saj mene vsakdo lahko spozna, ne skrivam se. Imam precej sovražnikov in precej prijateljev, vendar ljubim oboje enako. Ves svet mi je tako lep, tako svetel, da bi vsega objel in imel bi ga rad do smrti. V vsako dekle se zaljubim, tista s katero plešem, tista je moja ljubezen in tisti pravim, da jo edino občudujem nad vse. In res je. Toda ko plešem z drugo, se mi zdi druga še mnogo lepša in jo še bolj ljubim, ampak jaz ljubim vse, ves svet. Nekateri ljudje pa so čisto drugačni in to se mi zdi zelo čudno. Je že tako!

Ampak nisem vam še povedal vsega. Še nekaj je — tisto dekle.

Nekoč sem jo spoznal in ne vem zakaj. Prišel sem jo spremljati, hoditi z njo in biti z njo. V začetku mi je bilo do nje kot do vsake. Mnogo avantur sem doživel in mnogo ljubezni, pa sem si mislil — ena več! Vendar je nekaj tako naredilo, da sem se kar na lepem zaljubil v njo. Čisto zares, še bolj kot v ono dekle pod Storžičem. V meni so hrepenenja utihnili in so se porodila v nekaj novega. Plamenček, ki je od detinstva tlel v meni, se je razžarel v svetel in gorak plamen, ki ga ni bilo moč pogasiti. Ona

Koljo Smiljanič:

(Nadaljevanje)

Velika fantazija

Potem ga niso nikoli več videli, niti Zorica ne.

— Žarislav-misel je dobil pismo. Vtaknil je »Neunion« v žep in odpotoval — k Žarislavu-srce, k svojemu pobratimu, ki ga je klical v Carigrad.

Kupil je vozni listek in prišel na peron.

»Zbogom belo mesto, za vedno!«

Zvezdane se niti spomnil ni.

Tedaj je od nekod pripeljal vlak. Prihajali so izletniki. Veseli in nasmejani so gledali lepega potnika, ki je mimo hodil semtertja in čakal na SO-ekspres.

Prišla je tudi vitka, temnooka deklica s svojimi starši.

S hladnim, vljudnim nasmehom se ji je odkril in — nič več. Saj je bil Žarislav-srce tako daleč proč od njega. Saj ga je nanj spominjala samo ta deklica, ki jo je pravkar srečal in ki ji je bilo silno neugodno, ko je morala vpričo mame pozdraviti človeka, zaradi katerega jih je doma toliko slišala, da ji je otropelo srce.

Ko je Žarislav stopil v vlak, niti skozi okno ni pogledal, da bi ju videl — Zvezdano in Ljubljano —.

Dnevi vožnje so hitro minili in na kolodvoru Awat je stal SO ekspres. Mlad, eleganten

človek je slonel ob stebri. Klobuk je imel na glavi, ni bil Turek.

Iz vlaka je prišel do pičice tak človek, samo v bolj ponošeni obleki, in stopil k prvemu.

»Dober dan!« je rekel Žarislav-misel.

»Zdravstvuj!« je odgovoril Žarislav-srce.

Žarislav-misel je začutil vroč poljub na svojih ustnicah. Pobratima sta se sešla.

»Jutri zjutraj ob prvem žarku prve zore moram uničiti svet. Kaj ne, da ga boš? Vem to, čutim s svojim srcem, ki je največja muka zame. Slutim, da moreš to, mar ne?«

»Če ravno hočeš!«

»Noč pa bova prebila na čolničku v Zlatem rogu in se bova vozila, vozila... In pripovedoval ti bom o svojem srcu, ki je toliko trpelo.«

Ob devetih zvečer sta sedla v čolniček dva do, pičice enaka fanta. Oba sta bila lepa. Eden resen, drugi nemiren, eden zamišljen, drugi otožen, eden oblečen v črn svilen kaftan, drugi v rdečega. In veslala sta po srebrni cesti, veslala sta po Zlatem rogu v srebrno luno, ki ju je vabila in pritegovala s svojimi opojnimi žarki. Mehki valovi Proponte so pljuskali ob čolničev bok.

Skrivnostna ladja je zaplula v skrivnostno noč...

Nad njo je blestelo zvezd, ki so padale iz vesoljstva v morje in nič ni zacvrčalo, ko so padale. Blestele so se iz valov in se zibale po hribovskih in dolincah, mnogo jih je bilo, le zvezde sreče ni bilo več med njimi.

Skrivnostna ladja je zaplula v skrivnostno noč...

Z minaretov so se lovili klici muezinov in se stapljali eden v drugega, vsi so se stapljali v en sam krik po milosti, po ljubezni, po miru. In tako otožno so doneli v tišino, da je še tistile tičice, ki je zletel z brega čutil, da kličejo srečo, ki je ni več.

Skrivnostna ladja je zaplula v skrivnostno noč...

Na kljuno se je svetlikala zelena luč in medlo obsevala rdečo in črno svilo, ki sta si sedeli nasproti in rdeči je zasanjano šepetal, šepetal črnemu, zvezdam in morju, šepetal o utrinku sreče, ki ga ni več.

Skrivnostna ladja je zaplula v skrivnostno noč...

»... in dejal sem ji: »Zvezdana ali veš kdo naju pričakuje? V Bagdadu Šeheresada, ki sem ti pravil o njej in oni mali zamorček včasih začudeno pogleda v zastore med vrati, ker naju še ni, in duh kalifa Harun-al-Rašida preveva sobe v palači, ki sameva sredi bajnih vrtov — brez naju. V Egiptu Jutranja Zvezda in na Nilu se razpenjajo bela jadra, da poplovejo pod južni križ — brez naju. V Perziji najlepše dekle sveta, razen tebe, Isanda in samotna jezera pljuska ob mahovite bregove — brez naju. V Indiji Alajan Maju, starka belih las, da ti pove srečo in zlasti templji se bleste in po Gangesu plava ponosna jahta — brez naju. V Japonski pa, v Japonski, deželi tvojih in mo-

mi je bila svet in lepi časi so bili takrat. Zakaj sem se izpremenil, ne vem; mene nosi le srce, in kar mi srce reče, to storim, ne vprašujem glave.

Še sedaj se nasmehnem, ko pomislim na tiste mesece.

Še sedaj? Da, ker sedaj sem sam, sam s svojo bolečino in s svojim zakaj. Zakaj? Tega ne ve nihče, nihče. Zakaj je to storila? Saj ne vem niti sam, niti ona ne ve — in od takrat sem tak, kot sem bil, le žge me nekaj.

Takrat je bilo hudo, tiste dni. In se ponavlja. Tudi takrat sem jokal in tudi sedaj jokam, da so mi suhe oči, le želja nimam, le želja nimam nič več.

Tinček:

OBLAKI

Včasih sedim pri oknu in gledam v oblake. Ne ljubi se mi, da bi šel ven, kaj šele, da bi se učil. Kar pri oknu sedim in oblake gledam. Saj gotovo tudi drugi včasih kaj podobnega počno.

Če je nebo čisto in jasno, pa da se le tu pa tam pozibava kaka meglica v azurju, si mislim, da so ti utrinki pisemca, ki jih pošiljam svoji ljubici. Nežno, nežno so napisane in vsa se zbirajo nad njeno hišo, nad hišo moje lahke ljubice.

Včasih so okrogla pisemca — takrat so vesela, včasih so dolga in koničasta — to so zabavljiva, včasih so špiralna — to so žalostna, žalostna. A če ljubice ni doma, ljubi Bog, ki je moj poštar, razžene in razmeče pisemca, da se razgube po vsemirju, in jaz in moja ljubica pozabiva drug na drugega.

Če se po nebu kopičijo beli, kopasti oblaki, ovčice jim tudi pravijo, si mislim, da gledam bele pogače in kar ugriznil bi vanje. Rekli boste, da sem pravi sanjač, pa kaj hočem — če bi gledal v teh pogačah vodo in hlape, potem mi ne bi bilo treba pisati teh vrst.

Največkrat pa se prepeljavajo po nebu grmade belih, velikih lic, ki se neprestano izpreminjajo. Iz kljukastih, fantastičnih nosov nastajajo zafrknjeni, iz bujnih, razmršenih griv se

jih sanj naju ne pričakuje nihče, kajti tam bova daleč od vsega sveta, tam bo z nama edino ljubezen.

Tako sem ji govoril in nekdan me je potem poljubila in sva sanjala, da se voziva skozi Orient na Japonsko, deželo najinih sanj, takrat, takrat pa se je nasmehnila in hitro rekla: »Sedaj moram pa iti. Zdravo, Žarislav!«

In je šla — za vedno — — —

Potem sem odšel tudi jaz.

V Ljubljani se je zdrnilo moje srce in dvakrat hudo mi je bilo: za Zvezdano in za Zorico.

Odšel sem in nikogar več nisem videl nikoli, kogar bi poznal. Ti si prvi. Odšel sem kot ciganska ljubezen: s smehljajem na ustnicah, v srcu z boleščjo.

Tvoje očke, tvoje lučice so zame ugasnile...

Zbogom Sončece, krasna Zvezdančica, Žarislav se poslavljaj... Ali se spominjaš teh besed? Poslavljaj se Žarislav, sedaj tudi od življenja.

Umolknil je in skrivnostna ladjica se je zagugala v lahnem ritmu žalostnega smehljaja.

Potem sem dolge mesece potoval.

Velika ladja me je pripeljala na neznane obale.

Šel sem v palačo kalifa Šcherana. Vse je bilo prazno in tako bajno. Za nekimi vrati pa je čakal majhen zamorček in pladenj z dvema skodelicama turške kave je držal v rokah.

pletejo dolge kite, iz starih, zgubanih možičkov rastejo lepe deklice — ali ni to čudno? V minuti se izpremeni pestra galerija divjih oči v leno vrsto ploskvatih čel, in jaz opazujem vse to. Včasih se iz dveh obrazov podaljša roka s krivimi prsti, ki sega v vrat divjega barbara tam zadaj. Nekoč sem na nebu opazil Napoleona, nekoč zemljevid Evrope, nekoč Leva Tolstoja, nekoč kokoš brez noge, nekoč most iz Beograda v Pančevo, nekoč pa kar našo staro mamo. Včasih se strašne prikazni bore med seboj, se požirajo, s espajajo, lezejo ena iz druge in izginjajo kar na lepem. Take prizore najraje opazujem, na ves svet pozabim takrat, le v boje tam gori strmim, v tiste čisto navadne oblake.

Če so oblaki črni, se mi zde kot težko kamenje, ki bo popadalo na zemljo. Tega se pa kmalu naveličam, je preveč enolično, samo tisto črno vulkansko kamenje, ki se grmadi v plazove, v težke plazove, ki nikoli ne zgrme na tla.

Če je nebo enakomerno prepreženo z oblaki, se mi dozdeva, da gledam široko morje, morje brez konca in kraja. Po tem morju navadno plujejo parniki — temnejši in nižji oblaki. Težko natovorjeni prekomorniki, lahki motorni čolni, belokrile jadrnice in ozkoboje jahte. Najlepšo ladjo si izberem za naju, ljubica, in potem se voziva iz dežele v deželo in se opajava nad južnim soncem in nad nočjo severa. Takrat je zelo lepo, veš ljubica. Včasih pa se po oceanih bore težke bojne ladje, nebo se odeva v bliske in grome, vse vesoljstvo poka v svojih sklepah — kar strah me je za najino ladjo. Zato raje sedeva na aeroplan misli, se ločiva, in jaz sem zopet pri našem oknu in strmim v prve kaplje, ki so pričele padati izpod oblačnega neba. Potem pa je večer.

A. J. Milanov:

Človek na cesti

Na cesti stoji človek. Njegov pogled blodi in brezupno išče opore.

Lačen je dobre besede, lačen je sladkega smehljaja iz oči kogar koli. Iztegnil bi roko za

»Sedi, gospod!«

Sedel sem na bogate preproge in zamorček mi je postregel.

»Zakaj si sam, gospod?« me je vprašal.

»Ne vem zakaj, saj to je ravno tisto: ne vem zakaj in nihče mi ne more pojasniti — zakaj!«

»Jaz pa vem. Po meni govori duh Šcheresade, ki je pred tisoč leti ležala prav tule in tule so zagledale črno noč pripovedke Tisoč in ene noči. Veš zakaj? Poslušaj. Ljubezen je žrtv, večno žrtvovanje, in nevidne sile so vodile vajino usodo, da sta se razšla. Če se ne bi ti žrtvoval, bi se pač žrtvovala ona, kajti ni ljubezni brez žrtve in ni žrtve brez ljubezni. Kismet ti je naklonil žalostno usodo, lepi, mladi gospod, zelo žalostno: vedno boš žrtve ti, kajti tvoje srce je mehkejšo od voska in nežnejše od pancayskih zefirov. In to je prokletstvo usode, in ti ga čutiš.«

Zamorček je umolknil, skočil pokonci, se zavrtel na peti in izgubil iz dvorane, jaz pa sem kadil vodno pipo, srebal kavo in v oazi pod datljevimi palmami je šumel izvirček. Pogledal sem skozi okno — v dalji je izginjala puščava in sonce je pravkar zahajalo. Čisto navaden pogled, kaj ne, nobena fata morgana in nič podobnega, vendar me je premagal: preprostost teh palm in kamel in studenca, večne puščave za njim in ogromnega sonca je bila simbol — gorja, ki se je raztezalo v nedogled, pa se ni končalo nikjer.

človekom, da bi ga ustavil in z razumevanjem poslušal, kaj bi mu povedal.

Govoril bi ta človek, ki se nikomur ne približa. Govoril bi mogoče iz srca, ki bi ga brez pomisleka odprl drugemu, saj je dolgo, dolgo molčal. Verjel bi, da bi mu hotel nekdo z mirno roko pogladiti vroče čelo. Verjel bi, da kdo razume njegove muke in trpljenje, ono najgloblje, najgrenkejšo...

Toda ljudje hodijo mimo, niti zapazijo ga ne. Vpil bi — nima glasu, jokal bi — nima solza.

Sam stoji človek in čaka nečesa.

Vox ex tenebris 1940

Bratje, postojte!
Bratje, ne pojte!
Vaš vrisk me bode v srce.
Ne vidite motnih
oblakov grozotnih,
ki se prek nebes podé?

»Zakaj bi ne peli
in bili veseli,
saj z nami je moč in mladost!
Čemu bi se bali,
čemu trepetali,
če v naši je duši radost?

Ničesar nas strah ni.
Kozarec uplahni!
V njem iskre se kaplje bleste.
Godec, zagodi
jari gospodi,
strasti se naj razplamte!«

Bratje, postojte,
nikari ne pojte!
Ker slepe so vaše oči.
Ne vidite motnih
oblakov grozotnih,
ki bližnje nevihte so sli? ...

Trbojski

Ali ti ni dolgčas? Saj je pusto, toda iz mene govori srce in ko bi imel le trohico tvojih misli, bi bil gotovo srečnejši.

V Perziji pa je sijalo sonce.

Isanda je najlepše dekle sveta.

Pesem hrepenenja pa kljub temu ni ugasnila in jaz sem jokal, ko sem poljuboval najlepše dekle sveta.

V Indiji je sijala luna.

Kmalu bi bil zaspal v nirvano k Buddi.

Pesem hrepenenja pa je bila tako močna, da me je gnala še dalje na Vzhod, njeni toni niso zamrli niti ob havajskih kitarah, niti ob pesmi z Jave in so zadoneli v veliki pesmi šele v Niponu. Hrepenel sem po ljubezni.

Sedel sem pod visoko goro. Vrh gore se je belila snežna kepa in gora je bila velika... tako... Pod goro je ležala mehka ravnina, nekaj grmičev je bilo sredi nje, sicer pa visoka, rdečkasta trava. Sedel sem pod samotnim drevesom ob samotnem morju — pljuskało je pomało ob obalo. Nekaj oblakov je barvalo nebo in ugašujoče sonce je sijalo nad Japanom.

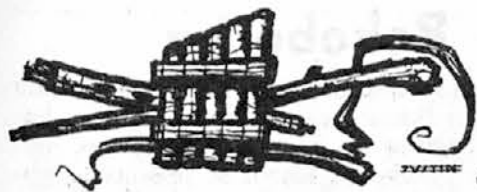
Brez misli sem strmел v daljavo.

Prišla je princesa Asahi Niči — po pešeni stezi so se čuli drobni koraki. Sedla je k meni in njene poševne oči so mi tiho govorile o lepoti.

Vprašala me je, če vem za deželo, kamor hodi sonce spat.

»Od tam sem doma,« sem ji povedal.

»Je lepo pri vas?«

KULTURA

Češka opera

Razmeroma zgodaj je prišla oblika opere ali glasbene drame na češko in se tam udomačila. Znano je, da so Nemci leta 1787 izžvižgali Mozartovo opero »Don Juan«, v Pragi pa je imela velik uspeh. To je dokaz, da so bili čehi bolj dovzetni za velike umetnine kakor Nemci.

Eden prvih čeških opernih skladateljev je bil Jurij Benda (1722—1795), ki je napisal opere »Ariadna na Naxu«, »Medea«, »Pygmalion« in »Vaški sejem«. Vendar je bil Benda tako pod vplivom raznih izvenčeških glasbenih struj, da je skoraj nemogoče govoriti tukaj o izrazito »češki operi«. Isto bi lahko dejali tudi o skladatelju Janu Nepomuku Humtu (1778—1837), ki je napisal opero »Matilda«. Lahko rečemo, da se je prava češka opera začela šele z Janom Škroupom (1801—1862) je napisal leta 1826 opero »Piskrover«, ki je prva češka narodna opera in predhodnica Smetanove »Prodane neveste«. Sledili sta ji še opere »Otrich in Božena« in »Libušina svatba« (1834).

Pravi ustanovitelj češke opere pa je bil Bedřich Smetana. Rodil se je 2. marca 1824 v Litomyšlu in je umrl 12. maja 1884 v Pragi. Študiral je glasbo doma, potoval 1856 po Švedskem in prišel nato v Bayreuth k Wagnerju in v Weimar h Lisztu. 1861 se je vrnil v Prago, kjer je 1872 postal glavni vodja praškega gledališča. Napisal je osem oper: »Brandenburžani na Češkem« (1863), »Prodana nevesta« (1866), »Dalibor« (1868), »Libuša« (1872), »Dve vdovi« (1874), »Poljub« (1876), »Tajnost« (1878) in »Vragova stena« (1882).

Frantisek Zdenek Skuhersky (1830—1892) je napisal dve operi: »Samo« (1854) in »Vladimir« (1862), pa ni imel mnogo uspeha. Več sreče je imel Vilém Blodek (1834—1874) z opero »V vodnjaku«. Najvažnejši naslednik Smetane je bil Antonín Dvořák. Rodil se je 8. septembra 1841 v Nehalozak in je umrl 1. maja 1904. Prišel je 1857 v Prago in vstopil kot bračist v nek orkester. Obenem je študiral v orglarski šoli. Pozneje je bil profesor na konservatoriju v New Yorku in nato v Pragi. Napisal je deset oper »Rusalka«, »Jakobin«, »Kmet navihanec«, »Vanda«, »Vrag in katra«, »Kralj in ogljar«, »Kača« itd.

Karel Šebor (1843—1903) je zapustil nekaj oper, ki so pa ostale kolikor toliko brez odziva, kot »Templjarji na Moravskem« (1865), »Drahomira« (1867), »Husitska nevesta« (1868), »Zmadržena svatba« itd. Veliko več zaslug na opernem polju ima Zdeněk Fibich. Ta se je rodil 21. decembra 1850 in je umrl 15. oktobra 1900. kot logarjev sin je obiskoval gimnazijo na Dunaju, šel nato v Prago in Leipzig ter se vrnil slaven na češko. Najvažnejše opere so »Bukovin«, »Blanik« (1887), »Hipodamis«, »Mesinska nevesta« (1884) »Bauši« (1894), »Hedy« (1895) in »Šarko«.

Leoša Janáček (3. 6. 1854—12. 8. 1924) dolgo časa niso hoteli priznati in v praških aristokratskih glasbenih krogih je veljal za poldilentanta, čeprav je bil znan po vsej Evropi. Od njegovih oper, ki so skoraj vse doživele ob premiera poraz, so najlepše »Usoda«, »Šarka«, »Jerufa« (1916) in »Katja Kabanova«.

Nadalje so se še udeleževali na opernem polju skladatelji: Josef Bohuslav Foerster (30.

12. 1859), ki je zaslovel z operami »Eva«, »Deborah«, »Nezmagljivi«, »Srce«, »Jesika« in »Pavliha«, Karel Kovašovic (1862—1920) z operami »Pasjeglavci« in »Na starem beldile«, Karel Weis (1862 v Pragi) z operami »Viola in Seba-

Film, umetnost, zvezde in še kaj

Filmska glasba je gibalo današnjih filmov. Glasba film oživlja, ga razgiba in poduhovi, glasba nam govori istočasno z besedami in z dejanji igralcev. Kajti današnja filmska industrija upošteva glasbo kot nosilca čustvenega sodejanja, ki s toni izraža napetost glavnega dejanja. Filmska glasba je res čisto filmska umetnost, saj je le malo melodij vzeti iz preteklosti od drugih skladateljev; film ima svoje komponiste. Tudi dovršenost izvajanja je filmska svojskost, saj so najboljši svetovni orkestri izključno le na razpolago filmu.

Druga vrsta filmske glasbe je **petje**, o čemer bomo pa govorili pozneje.

Pri mnogih filmskih igralcih sodelujejo tudi plesalci. **Baletna umetnost** je važna komponenta za dosego marsičesa, kar se drugače ne da doseči. Znana je estetska učinkovitost baleta v gledališču, v filmu pa je ta učinkovitost še mnogo bolj stopnjevana ker jo lahko vidi vsak posameznik tako v najtanjših individualnih podrobnostih, kakor tudi v celoti in v različnem okolju.

Tudi **fotografske umetnosti** ne smemo prezreti. Kolike važnosti so za dober film lepi posnetki narave in človeških del, vsak sam dobro ve. To umetnost pa moremo razširiti tudi na **umetnost samega snimanja** zaporednih dogodkov. V zadnjih letih je nastal še problem **barvnega filma** in če bodo še ta problem dobro rešili, potem bo film na umetniški višini mnogo pridobil. Tudi z vprašanjem filma, ki bi segal v **prostor**, se pečajo, toda do pozitivnih rezultatov še niso prišli.

Črnobela umetnost je v tesni zvezi s fotografsko umetnostjo po eni strani, po drugi pa z risarsko umetnostjo. Zlasti ameriški in francoski filmi dosega v tem pogledu zavirljivo višino. Črkovno grafiko filma imenujemo namreč splošne podatke o filmu, ki jih vidimo na platnu še pred pričetkom filmskega dejanja.

Stoodstotne važnosti za film pa je **igralska umetnost**, ki pa je različna od gledališke igralske umetnosti. V gledališču nastopa igralec več ali manj patetično, se zaveda, da je samo na odru in igra večkrat eno in isto dramo. Filmski igralec pa mora vložiti vsa svoja čustva, vsa stremjenja in vse znanje v eno, enkratno igro, ki bo potem veljala za »vedno«. Filmski igralec mora biti človek, eden izmed mnogih, dočim je gledališki igralec človek le v toliko, v kolikor predstavlja človeka, kajti on je predvsem igralec, vzvišena oseba, eden izmed nekaternikov. Lahko rečemo: »Gledališki igralec je idealist, filmski pa naturalist.«

Posebno izrazit je ta naturalizem pri kreiranju zgodovinskih vlog. Filmski igralec mora biti živa podoba tistega, ki ga predstavlja, mora svoj tip, do konca preštudirati in znati ter vedeti za vse njegove malenkosti in navadice. Pri gledališkem igralcu to ni nujno. Vidimo torej, kako različni

stijani in »Poljska židinja«, Vítězslav Novak (1870), ki se od vseh najbolj odlikuje in čigar opere »Karlstein«, »Lucerna« in »Svetiljka« povsod izvajajo, ter Otokar Ostrčil (1879—1935) z operami »Paupe« in »Hourovo kraljestvo«.

Še delujoči skladatelji oper so: Rudolf Karel (1880), Jaroslav Kržíčka (1882), Ladis. Vycpalek (1882), Bohuslav Martinu (1890), Karel Boleslav Jirák (1891), Otokar Jeremiaš (1892), Alois Hába (1893) in Jaromir Weinberger (1896).

sta ti dve, sicer dokaj sorodni umetnosti.

Kakor pri gledališču, imamo tudi pri filmu razne igralske tipe in razne igralce, ki so za te tipe najprimernejši.

Traged je najhvaležnejša vloga za filmskega igralca, toda tudi ena najtežjih. Tragedi ponazarjajo in ustvarjajo predvsem zgodovinske osebnosti in glavne junake svetovnih romanov. Umetniški čut je pri teh najgloblje razvit. Traged igra iz duše, traged sodoživlja dejanje, traged ne more drugače kot trpeti in biti vzor in ideal navadnim zemljanom. Naj imenujem samo **Paula Munija**, ki oživlja mrtve velikane Pasteurja, Zolaja, in nekronanega kralja Mehike, Juareza; **Charlesa Boyerja**, čigar Napoleon je hipnotiziral slehernega gledalca; **Harryja Baura**, velikega francoskega trageda, ki se je proslavil s svojim Tarasom Bulbo; potem **Greto Garbo**, božansko junakinjo na življenje in smrt; in še **Marleno Dietrich**, eno največjih tragedinj za Greto.

Sorodni tip je **junak**. Junak nastopa ponajveč kot vojak, konča srečno, vendar večkrat tudi nesrečno in ima med široko publiko največ oboževalcev. Posebno še, če je lep in mlad, kot n. pr. **Errol Flynn**, predrzi Robin Hood ali pa letalec največjega kalibra in podobno. Privlačen je tudi pustolovec — primer za tak tip **Gary Cooper** ali pa **Gary Grant**.

Večinoma so umetniške veličine tudi filmski igralci, ki nastopajo kot **lopovi** ali pri ženskah kot pocestnice. Posebno francoski igralci so v tem oziru dovršeni. Žgoč ogenj sarkazma, ironije in cinizma veje iz njih in odlični so zlasti tovrstni vohunski tipi. Seveda imajo tudi manjvredne tipe, kot razne cowboye in pretepače, ki za umetniško ocenjevanje filma ne pridejo v poštev. Znana sta od Francozov **Erich von Stroheim**, živi vrag, in **Viviane Romance**, glavna junakinja mnogih najlepših francoskih filmov. Močna je tudi osebnost **Conrada Veidta**.

Uspel in zadet je tip **športnika**, ki je vesel, zabaven mladenič kot n. pr. **Gary Grant** ali tudi **Clark Gable**, ali dekle kot **Sonja Hennie**, veseli ledeni biser Holivooda.

Motiv **komika** je najtežji. Treba je veliko premagovanje samega sebe in volje do uspeha, da se doseže umetniška višina. Pojavi kot sta Stan Laurel in Oliver Hardy sicer vzbujata smeh, toda to je tudi vse. Najboljša komika sta pač neprekosljivi mimik **Miša Auer** in zabavni vojaček **Fernandel**, ki še na fronti zbija svoje šole.

Najsplošnejše obdelavo uživa **ljubezen**. Je tudi največ filmskih ljubimcev in ljubimk, toda ta tip je kaj močno pomešan z drugimi. Izmed vseh tipov je za igranje najlažji ljubimski, čeprav lepa zvezda in zvezdnik te vrste zaslovita najhitreje in najdalje. Vložiti morajo ljubimci mnogo truda v to, da pokažejo ljubezen res na umetniški način. Najslavnejša imena so: **Loretta**

Joung, svojeglavna lepotica iz filma »Suez«, igralka, ki se najmanj šminka od vseh, Ann Sheridan, umf-umetnica; Simone Simon, francoska črnolaska, Annabella, partnerica Tirona Pauera, posebno slavna iz filma »Suez« in »Trdnjava tišine«, ko je igrala še v franc. filmih; Dorothy Lamour, princesa iz džungle; od moških pa Tiron Pauer, najlepši Američan; Robert Taylor, neodoljivi gentleman; Don Ameche, ki nima nikdar glavne vloge, pa je kljub temu zaslovel; resni Franchot Tone, najbolj uspel v »Ljubeznih dr. Mighana«; Jean Pierre Aumont, nesrečni mladenič; Rey Miland, Roger Duchesne itd. itd. ...

Več ali manj ljubezenski tip so tudi pevci. To je zelo obširno poglavje in ne morem o tem razpravljati kakor bi hotel. Omenim le, da nima vsakdo glasu za film, kdor ga ima za gledališče ali za koncertno publiko. V filmih čujemo ponajveč lirčne glasove, in to glasove, ki so res najboljši na vsem svetu. Glasbeni filmi, ki se vedno bolj množijo, nimajo sicer tako bogate vsebine, so pa zato tembolj pestri v tonih in melodijah. Najpriljubljenejša pevca sta gotovo Jeanette Mac Donald in Nelson Eddie, pevca nesmrtnih melodij. Potem zasledimo še celo vrsto izbornih talentov kat. n. pr. Jan Kiepura, Benjamin Gigli, Tino Rossi, altistinjo Zarah Leander, koloraturka Milica Korjusz, živahna in nagnana plesalka in pevka, Marta Eggerth in Deanna Durbin, ki pa je tudi tip naivke. Naivke so mla-

de deklice, ki se jim živčevje pravkar odpira in ki z začudenimi očmi motrijo svet. Poleg neprekosljive in čudovite ljubljenske širokih ljudskih plasti, »Zlate deklice«, »Pevke sreče« in »Ona in njenih 100«, Deanne Durbin, spadajo k temu tipu še očarljiva Francozinja Danielle Darieux, ki je zaslovela z »Zlorabo zaupanja«; Simone Simon in še mnoge druge, najnovejše so pač Marcelle Chantal, Jacqueline Delubac in njune kolegice. Seveda pa ta tip ni tako izrazit.

Izrazitejši so čudežni otroci, filmska dekleta, najpriljubljenejša bitja na svetu. Tako vidimo, da tudi otrok lahko umetniško ustvarja, vsaj pri filmu. Ljubkost, milina, nedolžnost in iznajdljivost odelikujejo čudežna deteta kot so Shirley Temple, Traudl Stark, Freddie Bartholomey in deloma tudi Micky Rooney, ki je pa seveda vse prej kot mil, nežen in še celo ljubeč. Je pa zato tembolj iznajdljiv in prefrigan, kaj ne?

Zlasti globoko pa posegajo religiozni filmi o Kristusu, o preganjanju kristjanov in podobno.

K vrstam filmov bi lahko šteli še kulturne filme in propagandne filme ter zvočne tednike, kar pa že ni več namen tega članka.

Dognali smo, da je film umetnost, in sicer visoko stoječa umetnost, kar osporavajo samo še nekateri prenapeti konservativni elementi in to sem tudi skušal doseči. V koliko se mi je posrečilo naj presodi vsak sam.

P. S.: Naj oprost, čigar »najljubši« ni naveden; jih je res preveč, da bi o vseh kaj povedal.

SPORT

Športne zanimivosti

Na svoji turneji po Indiji, Punčec in Mitič nista žela posebno velikih uspehov. Punčec sicer ni pretrpel nobenega poraza, zato pa se je Mitič pokazal v tako slabi formi, da ni delal ravno časti jugoslovenskemu tenisu. Po njegovi krivdi je bil rezultat reprezentance Jugoslavije v tekmi proti reprezentanci Pendžaba samo neodločen in sicer 3:3. Prvega dne tekmovala je Mitič izgubil proti neznanemu Iftikarju 0:6, 6:3, 5:7, naslednjega dne pa je tudi izgubil v igri s Sonyjem 4:6, 2:6. Punčec je premagal prvi dan Sonyja 6:3, 3:6, 6:4 in nato Iftikarja 6:0, 6:3. Igrana sta bila še dva double in sicer sta v prvem Punčec in Mitič premagala indijski par Sony in Sany 2:6, 6:2, 6:4, v drugem pa sta bila premagana od para Sony in Iftikar 2:6, 3:6, 6:4, 3:6. Krivdo za ta poraz nosi zopet Mitič, ki je baje igral pod vsako kritiko.

Spiros Louis

zmagovalc v maratonskem teku na I. modernih olimpijskih igrah je umrl v starosti 75 let. Ta tekač je bil, odkar je zmagal na olimpiadi, najpopularnejši sportnik v Grčiji. Ko so se namreč vršile v Atenah I. olimp. igre, so Grki smatrali, da morajo njihovi atleti izvojevati kar največ olimpijskih zmag v lahki atletiki. To jim pa nikakor ni šlo od rok, kajti posebno Američani so bili po svojih sportnih sposobnostih daleč pred Grki in so namesto njih pobirali prva mesta. Posebno nezaslišana stvar se je takrat pripetila v metu diska. Razen Gr-

kov menda ni nihče še znal metati čudne plošče, zato so si bili Grki tem bolj sigurni svoje zmage. Pa se je zgodilo, da je radovedni ameriški atlet Garrett nekaj dni pred tekmovaljem v metu diska, tudi on poskusil metati okroglo ploščo. Pazljivo je gledal »pri delu« grške atlete in opazil, da navsezadnje to ni taka umetnost. Poskusil je srečo in šel na tekmovalje, kjer je zasedel prvo mesto in zopet onemogočil, da bi na prvih olimp. igrah zmagal Grk. Bil je zadnji dan iger. Na sporedu je bil samo še maratonski tek, točka, ki je najbolj zanimala vse sportnike, ne le v Grčiji, ampak po vsem svetu. Še je bil čas, da nekdo reši sportno čast Grčije. V vasico Maraton, kjer je bil start za to 42 km dolgo progo so Grki poslali veliko število tekačev-pastirjev, ki so se za tek posebno dobro pripravljali. Takoj po startu se je razvila velika borba. Grški tekači so se zavedali svoje dolžnosti in stisnili zobe. Toda šlo jim je v začetku slabo. Stotisočglava publika, ki je bila zbrana v marmornatem atenskem stadionu in ki je bila po telefonu obveščana o stanju na progi, se je že bala, da bo šla tudi tu zmaga grških tekačev po vodi. Dve uri ni bilo dovolj dobrih rezultatov za Grke. Ko so bili pa tekmovalci oddaljeni samo še kakih 10 km od stadiona, pride nenkrat vest, da trije grški tekači prehitevajo vse svoje konkurente. Minila ni niti ura in že se je ob velikanskem navdušenju občinstva pokazal na vratih stadiona prvi maratonski tekač, Grk Spiros Louis, ki je pretekel 42 km v 2 urah 55 minutah in 20 sekundah in za njim še dva grška tekača. Grška sportna čast je bila s tem rešena, zmagovalc Louis pa je postal ljubljenelec vse Grčije.

Rokoborba

Marca meseca se ni vršilo v Carigradu samo prvenstvo Balkana v cross-country teku, v katerem je Jugoslavija zasedla prvo mesto, ampak tudi v rokoborbi. Kakor se je splošno pričakovalo, so prvo mesto zopet zasedli Turki z 18 točkami, slede Rumuni 11 točk, tretja Jugoslavija 9 točk in četrta Grčija 4 točke. Nato je bilo še določeno, da se bo prihodnje tekmovalje v tej panogi za prvenstvo Balkana vršilo drugo leto v Bukarešti.

Majsko veselje

Čeprav smo sedaj komaj z eno nogo stopili v maj in prav za prav še ne vemo, kakšen bo ta drugače lepi mesec, moramo kljub temu nekaj več izpregovoriti o majskih čarih. Poslušajte!

Vsi vedo, da v maju rožice cveto, lepe rožice, šmarnice, spominčice in kaj vem kaj še vse. Vsi vedo, da v maju ptičice pojo, ljubke ptičice. Žvižgajo in pojo, da nikoli tako, kaj ne? Pa ljudje hodijo v cerkev in molijo in vsak večer prepevajo. Penzionisti na Šmarno goro gredo, se gori najedo, dol malo hitreje gredo in se v Ljubljano s tramvajem pripeljejo. Mladina se za konec šole uči, osmošolec se mature boji, mamo pa skrbi, če sinko dobro pripravil se ni. Tudi osmošolka se uči, se guli in trepeče, da ludi uri ja uteče, ki se bliža že, ovbe, ali ne?

Pa še nekaj v maju je — en sam večer, ko vse pozabi se, ko vse skrbi gredo, ko šole nihče več se ne boji in ves vesel v Kazino hiti.

To tretji je MAJSKI VEČER, ko pleše se, posluša, zabava, od veselja žari in kipi, dobro se ima in se spominja ga.

Zato vas vljudno vabimo, pa da še ne pozabimo: »Osemnajsti maj ob osmih in Kazina in prelestni majski raj...«

IZ UREDNIŠTVA

Videk in še nekdo: Nikar prenehal! Kaj naj si mislim, ko sem pred časom prejel tako svečana zagotovila in obljube, da bo izpod vajinih peres vedno kaj v Naši volji?

Vesnigoy: Mnogokaj imaš dobrega, nekaj tudi slabega. eVndar kaže, da boš dobro napredoval, če boš le šel po načrtani poti naprej. Na svidenje!

Blaje: Pesmi se lepo čitata, vendar izražata neko trdoto v izrazu, posebno »Ob zvokih«. »Mrak« bom priobčil. Poglobi se v Župančiča, da si pridobiš potrebno lahkoto v izražanju in pojoč jezik. Pa še drugič kaj!

Milan: Tvoje pripovedovanje, oziroma izpoved, je neresnična, narejena in kovarska. Pred 70 leti bi mogoče veljal za dobrega pesnika, sedaj ti pa ne morem reči nič drugega kot: »Slabo je.« Vendar je konec druge pesmi prijeten in mogoče ti bom lahko kaj veselejšega povedal prihodnjič, ko se še kaj oglasiš.

POZIV

V tej številki so priložene zopet položnice in prosimo vse naročnike-zamudnike, da poravnajo naročnino! Mi smo točno izvrševali svojo dolžnost, zato jo tudi vi! S tem podprete vaš list »Naša volja«, ki je vaše hotenje!

Vrnite takoj izpolnjeno položnico!